

Upozornění:

Prezentace je určena posluchačům předmětu 2PR101 Právo na Vysoké škole ekonomické v Praze a slouží k jejich lepší orientaci v probíraných tématech na přednáškách. Materiál nenahrazuje účast na přednáškách ani povinnou literaturu.

Platí pro ZS 2024/2025

© Tomáš Votava (2024)

Právní skutečnosti.

(2PR101 Právo)

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Vysoká škola ekonomická
ZS 2024/2025

Právní skutečnosti - definice

Právní skutečnosti = právně významné skutečnosti, které vyvolávají právní následky, tj. vznik, změnu nebo zánik práv a povinností

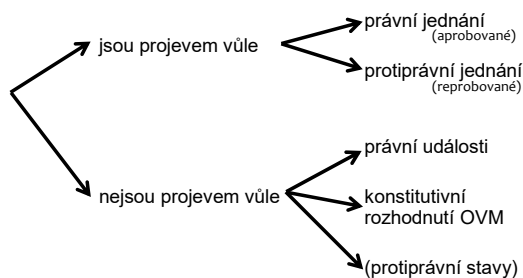
(právní následky = vznik, změna nebo zánik práv a povinností)

Právo

3

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Druhy právních skutečností



Právo

4

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní jednání

Právní jednání – pojem

Právní jednání = takové jednání (chování) osoby, jež je **způsobilé vyvolat právní následky**, tedy vznik, změnu nebo zánik práv a povinností.

Právní následky jsou **vyjádřeny** (§ 545 ObčZ):

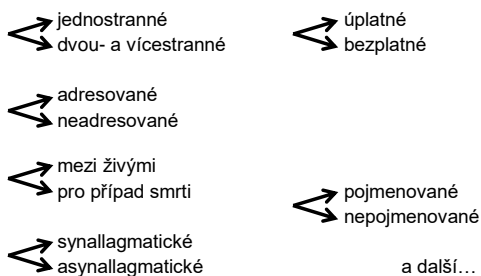
- 1) v samotném právním jednání (např. ve smlouvě)
- 2) v zákoně
- 3) vyplývají z dobrých mravů
- 4) ze zvyklostí
- 5) zavedené praxe stran

Právo

6

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Druhy právního jednání



Právo

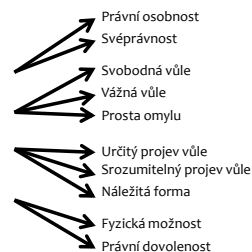
7

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Náležitosti právního jednání

4 základní náležitosti:

1. Náležitost osoby
2. Náležitost vůle
3. Náležitost projevu vůle
4. Náležitost předmětu vůle



Právo

8

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Náležitost osoby

1. musí být osobou v právním smyslu
→ právní osobnost
 2. musí být způsobilá k danému právnímu jednání
→ svéprávnost
- X možnost zastoupení jinou osobou

Právo

9

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Náležitost vůle

Vůle = psychický vztah jednatelova k zamýšlenému (chtěnému) následku

Chybí-li vůle jednatelova → nejde o právní jednání

Musí být:

1. Svobodná
2. Vážná
3. Prostá omylu (rozhodující/vedlejší okolnost, leť)
(tzv. **vnitřní omyl** = omyl, který vznikl za přispění vůle jednatelova, popř. třetí osoby)

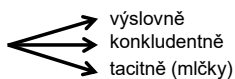
Právo

10

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Způsoby projevu vůle

- Konání → něco dát (*dare*) nebo něco učinit (*facere*)
- x
- Nekonání → něco nevykonat (*non facit*), něčeho se zdržet (*omittere*) nebo něco strpět (*pati*)



Právo

11

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Náležitost projevu vůle

Projev vůle musí být:

1. Určitý
2. Srozumitelný
3. Případně ve stanovené formě

§ 553 odst. 1 ObčZ:
„O právní jednání nejde, nelze-li **pro neurčitost nebo nesrozumitelnost** zjistit jeho obsah ani výkladem.“

Právo

12

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Forma právního jednání

1. **Ústní forma** → např. prohlášení o uzavření manželství
2. **(Prostá) písemná forma** → např. zřízení nebo převod vlastnického práva k nemovité věci
3. **Přísná písemná forma** = forma veřejné listiny (zpravidla notářského zápisu) → např. společenská smlouva s.r.o.

Předepsaná forma: zákon nebo ujednání stran x jinak libovolná

Následky vadné formy:

zákon → absolutní neplatnost
ujednání stran → relativní neplatnost

Právo

13

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Náležitost předmětu vůle

Předmět právního jednání = to, čeho se právní jednání týká

Předmět vůle musí být možný:

1. **právně** → musí být dovolený
2. **fakticky** → počáteční nemožnost plnění

Sankce: absolutní neplatnost právního jednání

Právo

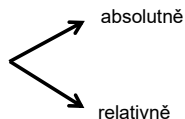
14

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Jednání s vadami

1. Zdánlivé právní jednání

2. Neplatné právní jednání



3. Relativně neúčinné právní jednání

Právo

15

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zdánlivé právní jednání

* Zdánlivé jednání = jednání, které vůbec jednáním právním není, a tedy **nevyvolává právní následky**

4 případy:

1. Chybí vůle jednáající osoby (např. pro fyzické násilí)
2. Nebyla zjevně projevena vážná vůle
3. Vada v projevu vůle: nesrozumitelnost / neurčitost
4. Právní jednání ještě nebylo dovršeno (imperfekce)
→ ke zdánlivému jednání „se nepřihlíží“

Právo

16

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Neplatné jednání

Absolutně neplatné jednání (§ 588 ObčZ)

1. Zjevně se přičí dobrým mravům
2. Odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek
3. Zavazuje k plnění od počátku nemožnému

→ sankce neplatnosti na ochranu „celé společnosti“
→ neplatnosti se může dovolat kdokoli
→ soud k neplatnosti přihlídně i bez návrhu (*ex officio*)

Právo

17

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Neplatné jednání

Relativně neplatné jednání

→ právní jednání je platné až do doby, kdy se jeho neplatnosti dovolá strana, která je chráněna (tj. namítne neplatnost u soudu)

→ sankce na ochranu určité osoby

→ soud sám ze své vůle **nemůže** dané jednání prohlásit za neplatné, dovolat se neplatnosti může jen daná osoba

Platí pro případy neplatnosti, kde nejsou naplněny podmínky pro absolutní neplatnost

Právo

18

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Relativně neúčinné jednání

§ 589 – 599 ObčZ

→ jednání je sice platné, ale (pouze) proti konkrétní osobě (věřiteli nebo v případě úpadku vůči majetkové podstatě) neúčinné

→ rozhoduje soud na základě **tzv. odpůrčí žaloby** v případě, že jednání dlužníka zkracuje uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele


Právo

19

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zastoupení

Jednání přímé a nepřímé

jednání  **přímé** → jedná sama osoba
nepřímé → za osobu jedná její zástupce

Přímé jednání

→ pouze **člověk - fyzická osoba**

→ **právníká osoba** sama jednat nemůže – nemá vlastní vůli → má vždy zástupce

Nepřímé jednání = zastoupení

Právo

21

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zastoupení

Rozsah oprávnění jednat za jiného
= **zástupčí oprávnění**

zastoupený = zmocnitel ↔ **zástupce = zmocněnec**

→ Kdo jiného zastupuje, musí dát najevo, co ho k tomu opravňuje

→ Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému

→ Pokud z jednání nevyplyvá, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem (se všemi důsledky)

Právo

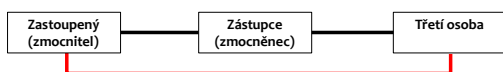
22

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Přímé a nepřímé zastoupení

Přímé zastoupení

→ Zástupce (zmocněnec) jedná na účet a **jménem zastoupeného** (zmocnítele)



Nepřímé zastoupení

→ Zástupce jedná na účet zastoupeného **vlastním jménem**




Právo

23

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zastoupení

zastoupení  **zákonné** (na základě zákona)
smluvní (na základě smlouvy o zastoupení)
na základě rozhodnutí soudu

Právo

24

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zákonné zastoupení

= na základě zákona → není již potřeba nic dalšího

- **Zastoupení nezletilého dítěte**
 - Rodiči
 - Poručníkem
- **Vzájemné zastupování manželů**
- **Zastoupení právnických osob**
 - Členem statutárního orgánu
 - Členem orgánu nebo zaměstnancem
- **Zastoupení podnikatele**

a další...

Právo

25

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zastoupení dítěte

→ rodiče mají povinnost (a zároveň právo) zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým **není právně způsobilé**

Pravidla:

- * Oba rodiče **zastupují především společně** – ve shodě (samotný akt jednání může provést každý samostatně)
- * Pokud samostatně → vyvratitelná právní domněnka, že rodič jedná se souhlasem druhého rodiče
- * Rozpor mezi rodiči → soud (rozhodne dle zájmu dítěte)

Právo

26

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Poručenství

Poručník → není žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu

- * Má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič (ale nemá k dítěti vyživovací povinnost)
- * Plně svéprávná osoba
- * Dítě může mít i dva poručníky (zpravidla manželé)
- * Jeho rozhodnutí mimo běžné záležitosti musí být schváleno soudem

Právo

27

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zánik poručenství

- * Poručenství zaniká:
 - a. Nabude-li alespoň jeden z rodičů poručenkou rodičovskou odpovědnost, popřípadě nabude-li schopnost ji vykonávat
 - b. Nabude-li dítě svéprávnosti
 - c. Je-li dítě osvojeno
- * Poručenská funkce zaniká smrtí poručníka, nebo rozhodnutím soudu o zproštění poručníka jeho funkce, nebo o odvolání poručníka

Právo

28

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Vzájemné zastupování manželů

Manžel má právo zastupovat svého manžela **v jeho běžných záležitostech**

1. **Běžné záležitosti rodiny:**
 - právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele **společně a nerozdílně**
2. **Ostatní záležitosti rodiny:**
 - jen dal-li druhý manžel k právnímu jednání souhlas

Právo

29

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Vzájemné zastupování manželů

Situace, kdy manžel zástupčí právo **nemá**:

→ jeden z manželů si sám nepřije, aby byl druhým manželem zastupován:

- a. **návrh na soud**, aby zástupčí právo druhého manžela úplně zrušil
- b. **nesouhlas se zastupováním** – manžel, předem sdělí tomu, s nímž jeho manžel má v úmyslu právně jednat, že se zastoupením nesouhlasí

→ Manželé nežijí ve společné domácnosti (tzv. faktická odluka)

Právo

30

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zastoupení právnické osoby

1. Členem statutárního orgánu

= nejširší, tzv. **generální zástupčí oprávnění**

→ člen statutárního orgánu je oprávněn zastupovat právnickou osobu **ve všech věcech** (§ 164 ObčZ)

2. Členem právnické osoby, jejím zaměstnancem nebo členem jejího orgánu

→ oprávnění zastupovat **v rozsahu obvyklém** vzhledem k jejich zařazení nebo funkci (§ 166 ObčZ)

Právo

31

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zákonné zastoupení podnikatele

4 typy zákonného zastoupení podnikatele:

1. členem statutárního orgánu (jen PO)
2. vedoucím oddělného závodu
3. pověřenou osobou při provozování obchodního závodu
4. nepověřenou osobou, došlo-li k němu v provozovně podnikatele

Právo

32

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Smluvní zastoupení

1. **běžné smluvní zastoupení** na základě **smlouvy o zastoupení** – není vyhrazeno jen pro podnikatele, ale může ho smlouvou zřídit jakákoli osoba (fyzická i právnická)
2. **prokura** = zvláštní případ smluvního zastoupení **pouze pro podnikatele zapsané v obchodním rejstříku**

Právo

33

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Smluvní zastoupení

Smlouva o zastoupení = oboustranná dohoda zmocněnce a zmocnitele:

1. Že jeden druhého zastupuje
2. Jakým způsobem
3. V jakém rozsahu
4. Po jakou dobu
5. Při jakých právních jednáních

X PLNÁ MOC

= jednostranné právní jednání, dokládající existenci zastoupení a jeho rozsah

Právo

34

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zastoupení na základě rozhodnutí soudu

Soud jmenuje osobě (opatrovanci) zástupce:

→ je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů
→ vyžaduje-li to veřejný zájem

- **Opatrovník**

1. Tomu, jehož ve svéprávnosti omezil
2. Tomu, o kom není známo, kde pobývá
3. Neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání
4. Tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv

- **Opatrovník právnické osoby**

- **Kolizní opatrovník**

Právo

35

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní události

Právní skutečnosti - definice

Právní skutečnosti = právně významné skutečnosti, které vyvolávají právní následky, tj. vznik, změnu nebo zánik práv a povinností

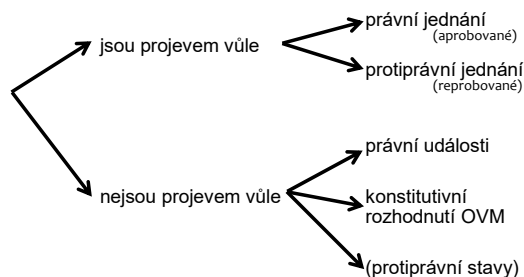
(právní následky = vznik, změna nebo zánik práv a povinností)

Právo

37

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Druhy právních skutečností



Právo

38

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní skutečnosti nezávislé na lidské vůli

Právní události = takové právně relevantní události, které jsou nezávislé na lidské vůli a vyvolávají právní následky
→ vznik, změnu nebo zánik práv a povinností

Jaké právní následky právní událost vyvolá →

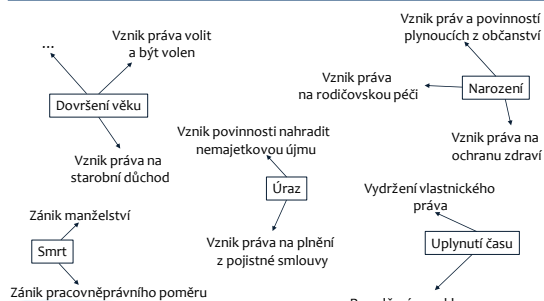
1. stanoveno zákonem
2. ujednáno mezi stranami

Právo

39

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní události - příklady



Právo

40

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Doby a lhůty

Doba = časový úsek, jehož uplynutím bez dalšího zaniká právo nebo povinnost

Lhůta = časový úsek stanovený k uplatnění práva dané osoby u:

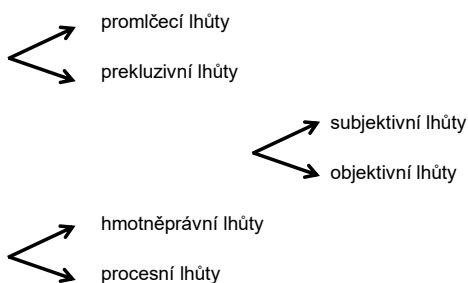
- a. druhé strany
- b. soudu
- c. jiného orgánu veřejné moci

Právo

41

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Lhůty v právním řádu



Právo

42

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Promlčecí vs. prekluzivní lhůta

Promlčecí lhůta

= Jejím uplynutím právo nezaniká, ale existuje v naturální podobě
→ pokud dlužník namítne promlčení u soudu, je právo promlčené a nemusí plnit
→ pokud však plnil, nemá nárok na vrácení

Prekluzivní lhůta

= Jejím uplynutím právo zaniká
→ dlužník prekluzi nemusí namítat, soud k ní přihlídně i z moci úřední
→ pokud by dlužník plnil, měl by nárok na vrácení bezdůvodného obohacení (věřitel si plnění nemůže nechat)

Právo

43

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Jaká práva se promlčují?

Majetková práva → promlčují se všechna s výjimkou případů stanovených zákonem

X

Jiná práva (osobnostní) → nepromlčují se, pokud tak zákon výslovně nestanoví

Právo

44

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Prekluzivní lhůta - příklad

§ 242 ObčZ:

„Vyloučený člen může do tří měsíců od doručení konečného rozhodnutí spolku o svém vyloučení navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti vyloučení; jinak toto právo zaniká.

Nebylo-li mu rozhodnutí doručeno, může člen návrh podat do tří měsíců ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy byl po vydání rozhodnutí zánik jeho členství vyloučením zapsán do seznamu členů; jinak toto právo zaniká.“

Právo

45

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Prekluzivní lhůta - příklad

§ 242 ObčZ:

„Vyloučený člen může do tří měsíců od doručení konečného rozhodnutí spolku o svém vyloučení navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti vyloučení;

jinak toto právo zaniká.

Nebylo-li mu rozhodnutí doručeno, může člen návrh podat do tří měsíců ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy byl po vydání rozhodnutí zánik jeho členství vyloučením zapsán do seznamu členů; jinak toto právo zaniká.“

Právo

46

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Prekluzivní lhůta - příklad

§ 242 ObčZ:

„Vyloučený člen může do tří měsíců od doručení konečného rozhodnutí spolku o svém vyloučení navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti vyloučení;

jinak toto právo zaniká.

Nebylo-li mu rozhodnutí doručeno, může člen návrh podat do tří měsíců ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy byl po vydání rozhodnutí zánik jeho členství vyloučením zapsán do seznamu členů; **jinak toto právo zaniká.**“

Právo

47

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Dělení práv



Právo

48

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Subjektivní vs. objektivní lhůty

Subjektivní lhůta

= začíná běžet od okamžiku, kdy se daná osoba dozvěděla o rozhodné skutečnosti

Délku lhůt stanoví zákon (strany si je mohou v rámci zákonného omezení upravit)

Rozhodující je, která ze lhůt uplyne jako první

Objektivní lhůta

= začíná běžet od okamžiku, kdy k rozhodné skutečnosti došlo

Právo 49 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Hmotněprávní vs. procesní lhůty

Hmotněprávní lhůty

= lhůty k uplatnění práva podle hmotněprávních předpisů (např. ObčZ)

- Zmeškání nelze prominout: práva buď zanikají (prekluze) nebo jim není přiznána soudní ochrana (promlčení)
- Rozhodné včasné dojití

Procesní lhůty

= lhůty k provedení určitého procesního úkonu podle procesních předpisů (např. OSŘ)

- Zmeškání lze výjimečně prominout (např. soudem)
- Rozhodné včasné odeslání

Právo 50 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Pravidla pro počítání času

Vznik / nabytí práva / povinnosti	Počátek dne (0:00 hod.)
Zánik práva / povinnosti	Konec dne (24:00 hod.)
Zánik práva jedné strany = vznik práva druhé strany	Konec dne (24:00 hod.)
Konec lhůty / doby pro výkon práva nebo splnění povinnosti	Obvyklá denní doba posledního dne (podnikatel = provozní doba), nejpozději 24:00 hod (x zvyklost, zavedená praxe stran, zvláštní okolnosti případu, dohoda)

Právo 51 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Počítání dob a lhůt

Určení v jednotkách menších než den (hodiny, minuty)	Od okamžiku kdy začne, do okamžiku kdy skončí
Den	Ode dne, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek
Týden, měsíc, rok	Konec v den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, kdy nastala skutečnost rozhodná pro její počátek

Pouze pro lhůty (nikoli pro doby!!!) platí:
Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek
→ posledním dnem lhůty pracovní den nejbližší následující

Právo 52 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

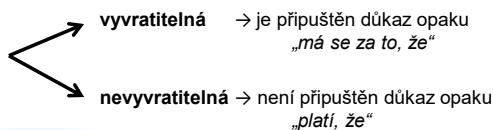
Právní domněnky a fikce

Vysoká škola ekonomická
ZS 2022/2023

Právní domněnky

→ zákon může podpůrně vycházet z existence nějaké skutečnosti, která není právem prokázána

Právní domněnka = zákon předpokládá existenci něčeho, o čem není jisté, že ve skutečnosti existuje



Právo 54 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní domněnky a fikce - příklady

§ 28 ObčZ

→ VYVRATITELNÁ PRÁVNÍ DOMNĚNKA

(1) Není-li známo, kde člověk zemřel, má se za to, že se tak stalo tam, kde bylo nalezeno jeho tělo.

(2) Za místo, kde zemřel člověk prohlášený za mrtvého, → NEVYVRATITELNÁ PRÁVNÍ DOMNĚNKA platí to, kde naposledy pobýval živý.

Právo

55

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní domněnky a fikce - příklady

§ 85 ObčZ

(1) Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením.

(2) Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, → NEVYVRATITELNÁ PRÁVNÍ DOMNĚNKA platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.

Právo

56

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Domněnka doby dojití

Domněnka doby dojití zásilk, zasílané prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb

→ vyvratitelná právní domněnka

§ 573 ObčZ

„Má se za to, že došla zásilka odeslaná s využitím provozovatele poštovních služeb došla 3. pracovní den po odeslání, byla-li však odeslána na adresu v jiném státu, pak 15. pracovní den po odeslání.“

Právo

57

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Fikce

= je všeobecně známo, že fingovaná skutečnost neexistuje, nicméně se k ní z praktických důvodů přihlíží, jako by existovala

„považuje se za“ nebo „hledí se na“

Právo

58

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní domněnky a fikce - příklady

§ 421 ObčZ:

→ PRÁVNÍ FIKCE

(1) Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný zákon.

→ VYVRATITELNÁ PRÁVNÍ DOMNĚNKA

Právo

59

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní poměry

Právní poměry

= společenské vztahy mezi dvěma a více konkrétně určenými právními subjekty, které mají navzájem subjektivní práva a subjektivní povinnosti, které vznikají těmto subjektům přímo nebo zprostředkovaně na základě právních norem

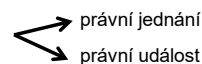
Právo

61

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Předpoklady vzniku právních poměrů

1. **Platná a účinná právní norma**
2. **Právní skutečnost** → musí nastat skutečnost (příp. více skutečností), se kterou právní norma spojuje vznik změnu nebo zánik právního poměru



Právo

62

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní skutečnosti - definice

Právní skutečnosti = právně významné skutečnosti, které vyvolávají právní následky (→ vznik, změnu nebo zánik práv a povinností)

- **Právní jednání** = takové jednání (chování) osoby, jež je způsobilé vyvolat právní následky
- **Právní událost** = takové právně relevantní události, které jsou nezávislé na lidské vůli a vyvolávají právní následky

Právo

63

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Prvky právních poměrů

1. **Subjekty právního poměru** → osoby v právním smyslu
2. **Obsah právního poměru** → souhrn práv a povinností vyplývajících daným subjektům z právního poměru
3. **Objekt právního poměru** → to, čeho se týkají subjektivní práva a povinnosti právních subjektů daného právního poměru

Právo

64

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Děkuji vám za pozornost!